

Wat was ook weer de reden dat advocaten samen de zittingszaal binnenkomen én verlaten?

Samen uit,

G. Vrieze

president Rechtbank Zutphen

Sinds jaar en dag is ons het beeld vertrouwd. Advocaten en partijen hebben zich bij de bodebalie gemeld, vijf minuten vóór aanvang van de zitting gaat de bode met een kan water de zaal binnen om de glazen te verversen en de rechter te melden dat de zaak compleet is. Teruggekeerd roept hij of zij de zaak uit en gaan partijen en hun advocaten naar binnen. Allemaal tegelijk natuurlijk. Ze zouden vreemd opkijken als eerst de ene zijde en daarna pas de andere naar binnen mocht. Of als ze – juist van zins om verstek te vragen – de wederpartij al lang en breed in de zaal geposteerd aantreffen. Het is de rechter tenslotte op straffe van een presidentiële waarschuwing – en bij herhaling: ontslag – verboden zich in een onderhoud of gesprek met partijen in te laten.¹ Dat heeft hij nog gezworen ook.²

1 Art. 46c Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (Wvra) en art. 12 Wet op de rechterlijke organisatie (RO).

2 Zie de in art. 1-g Wvra bedoelde bijlage, vroeger 5 RO.

Toen actievoerder en zelfbenoemd kinderbeschermingsdeskundige Hop uit Ermelo in 1997 bezwaar maakte tegen het feit dat hij bij binnenkomst de vertegenwoordigers van de Raad voor de Kinderbescherming al in de zaal aantroef, vond hij bij de presidenten gehoor. Zij spraken vervolgens af dat voortaan op dergelijke zittingen achter gesloten deuren de raadsvertegenwoordigers steeds samen met partijen binnen zouden komen en naar buiten zouden gaan.

De officier van justitie daarentegen hoefde net zomin als de pers bij elke wisseling van zaak de zaal in en uit te lopen als een koekoek in een koekoeksklok: iedereen kon zich immers tijdens de onderbrekingen in de zittingszaal ervan komen vergewissen dat niet in onderonsjes met de rechter over voorbije en nog komende verdachten gesproken werd. Dat kan achter de schermen natuurlijk nog altijd, maar het oog wil ook wat.

In onze meer in beelden en beeldvorming dan feiten geïnteresseerde tijd zijn we (het EHRM voorop) nu eenmaal meer gebiologeerd door de schijn dan door de vraag of men in werkelijkheid zich naar de geest van art. 12 RO gedraagt. *What you see, is what you get.* En op hoe we ons achter de schermen behoren te gedragen,

bezinnen we ons ook achter de schermen: daarop vertrouwt u wel.

Niet meer buigen

Kennelijk leeft bij veel advocaten echter de gedachte dat het samen met de tegenpleiter – al dan niet knipmessend, althans reverences makend – binnenkomen vooral het gemak van de bodes dient, die nu maar één keer daarvoor in het geweer hoeven te komen. En ze realiseren zich niet dat het alles te maken heeft met het verbod om zich buiten de wederpartij om tot de rechter te wenden.³

Omdat de bode zich bij de afloop van de zitting ook niet meer pleegt te laten zien, probeert de gemiddelde advocaat zich zo snel mogelijk uit de voeten te maken: druk-druk-druk, nietwaar? Het gaat er zo te zien om wie het snelst zijn loodgieterstas inclusief alle tentoon-gepreide topografische kaarten, foto's, merkartikelen en dossiermappen ingepakt heeft en als eerste buiten staat. Cliënten ervan weerhouden elkaar met blikken of erger te doden, is een goede reden om niet op de wederpartij te wachten, toch?

3 Gedragsregel 15: afschrift van correspondentie met de rechter moet ook naar de wederpartij.

Foto: Peter Boer, Hollandse Hoogte

samen thuis

En bovendien: om nou beleefd de deur open te houden voor de collega die je net te slim af is geweest, onheus bejegend heeft of een boekje heeft opengedaan over je omgang met de Gedragsregels – is dat ook niet soms even te veel gevraagd? Shakespeare had makkelijk praten: *‘And do as adversaries do in law, Strive mightily, but eat and drink as friends.’*⁴

Men kan de *confraternité* na de hitte van de strijd echter ook te ver doorvoeren, althans op voor de cliënt onbegrijpelijke wijze: ‘Wie verdedigt u eigenlijk?’

Zelfs de oudere generatie die nog wel weet hoe het hoort, zal wel eens met lichte gêne terugdenken aan de tijd dat men nog achteruitlopend en buigend (voorover, dat wel) richting rechter de zaal verliet. Het viel immers niet altijd mee botsingen te vermijden met collega’s die achter hun rug de deurknop zoekend ook poogden achterwaarts en stijlvol te vertrekken. Gelukkig is dat verleden tijd. Men kan nu waardig heen schrijden en met opgeheven hoofd uitstralen dat men in de zittingszaal niets meer te zoeken heeft.

Gewraakt

Wat echter veel jongere advocaten wier patroon nooit met ze mee is geweest, zich niet realiseren, is dat de reden voor samen binnenkomen precies dezelfde is als die voor de uitstervende gewoonte om samen te vertrekken. Niet alleen samen de hal uit en de zaal in, maar ook samen thuis weer terug in de hal, voorkomt dat de wederpartij – de cliënt dus – de gelegenheid te baat neemt om de rechter – en dat overkomt ook mijn collega’s herhaaldelijk – nog even te vragen of hij wel weet dat eiser een zedendelinquent is; of veroordeeld wegens oplichting; ruzie heeft met de hele buurt; tijdens het huwelijk ook altijd al (kinder)porno keek; volgende week op de faillissementsrol staat; of overal met slaande ruzie vertrokken is enzovoort enzovoort. (Je moet er bij *descentes* ook altijd op bedacht zijn.) Zijn eventuele advocaat staat zijn tas dan nog in te pakken en is altijd te laat om in te grijpen.

Dat is allemaal buitengewoon *embarrassing* voor de rechter, vooral als hij vervolgens van de bode hoort dat de andere partij al lang en breed vertrokken is en niet meer bereikbaar voor commentaar. *Even more embarrassing* was het voor de rechter die gewraakt werd door een gemachtigde die in de hal 1 minuut en 57

seconden klokte voordat de deur die hij na de zitting had laten dichtvallen, weer geopend werd door de dames van de Raad en de gezinsvoogdij.⁵ En *most embarrassing* is het vervolg, want schadelijk voor het maatschappelijk vertrouwen in de rechtspraak, waaraan advocaten zweren bij te dragen:⁶ de nabijver krijgt een week later bij de uitspraak gelijk en laat in de kroeg en op het werk weten dat het zijn toegift was die hem de zaak deed winnen, niet het pleidooi. Ook niet leuk voor advocaten, lijkt me zo.

Is het dan toch maar niet beter als advocaten weer – eventueel tandenknarsend – de deur voor elkaar openhouden bij het verlaten van de zittingszaal? Ook een mooi voorbeeld voor de cliënten. En de rechter zal denken: die advocaten weten hoe het hoort.

4 In: *The taming of the shrew* (De getemde feekeks), Act 1, scene 2, 276-277.

5 Zie LJN BC5161.

6 Art. 3 Advocatenwet: eerbied voor de rechterlijke ‘autoriteiten’ – dat zou enkelvoud moeten zijn en op de zaak moeten slaan, niet op de persoon.